

«δίκαιη» ή «άδικη» για την μια ή την άλλη κοινότητα, ενδιαφέρονται όμως να είναι κοινά αποδεκτή, διότι μόνο έτσι θα συμβάλει στη σταθεροποίηση της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου. Σε τι η απομάκρυνση του ενδεχόμενου θερμών επεισοδίων ανάμεσα στις περιφερειακές δυνάμεις και αποσταθεροποίησης της περιοχής είναι αντίθετο με τα συμφέροντα των Κύπριων, Ελλήνων, Τούρκων, Ισραηλινών ή Αράβων εργαζομένων;

Κάποιοι στην Κύπρο και την Ελλάδα τονίζουν στο «αντι-ιμπεριαλιστικό» τους ρεπερτόριο το ζήτημα των διεθνών εγγυήσεων που εξασφαλίζουν την ιμπεριαλιστική κηδεμονία της Κύπρου. Παραλείπουν να αναφέρουν ότι και τώρα, χωρίς λύση του Κυπριακού, η Τουρκία είναι εγγυήτρια δύναμη βάσει της Ζυρίχης (ισχυρίζεται μάλιστα ότι ασκεί τις υποχρεώσεις της ως εγγυήτρια δύναμη κατέχοντας κυπριακά εδάφη) και η Μ. Βρετανία

διατηρεί «κυρίαρχες» βάσεις στο νησί. Το ζήτημα των εγγυήσεων θα αποτελέσει, άλλωστε, ένα από τα μεγάλα θέματα που θα τεθούν στο τραπέζι των συνομιλιών, αν και εφόσον οι συνομιλίες καταλήξουν σε μια κατά τα άλλα συμφωνημένη λύση.

Η υποστήριξη της διαδικασίας των συνομιλιών δεν σημαίνει ότι θα συμφωνήσει κανείς με όλες τις προτάσεις ή τους σχεδιασμούς του Αναστασιάδη. Η ένταξη στο ΝΑΤΟ π.χ., που ο τελευταίος εισηγείται, είναι εξαιρετικά προβληματική και κανένας στον χώρο της Αριστεράς δεν πρόκειται να τη δεχθεί. Η ένταξη στο ΝΑΤΟ σημαίνει, μεταξύ άλλων, για την ενωμένη Κύπρο διατήρηση εθνικά μεικτού στρατού, η οποία θα εγκυμονούσε τεράστιους κινδύνους νέων δικαιοδικών συρράξεων. Ο «αντιιμπεριαλιστικός» λόγος αποτελεί σε κάποιες περιπτώσεις μεταμφίεση του εθνικιστικού λόγου, δηλαδή υιοθέτηση μιας δεξιάς, εθνικής αντί-

ληψης σε βάρος μιας αριστερής, ταξικής, διεθνιστικής αντίληψης του κόσμου.

Τα εθνικά προβλήματα, όπως το Κυπριακό, δεν λύνονται πραγματικά εκ των άνω με μια υπογραφή και μια συμφωνία βασισμένες στους εθνικούς συσχετισμούς δυνάμεων. Η δουλειά της ελληνοκυπριακής και τουρκοκυπριακής Αριστεράς δεν είναι να αντιταχθούν στην έναρξη των συνομιλιών συμπλέοντας με τις πιο εθνικιστικές δυνάμεις των δύο πλευρών, αλλά αντίθετα η δημιουργία μιας νέας ομοσπονδιακής συνείδησης από τα κάτω που θα σφυρηλατηθεί με τους κοινούς αγώνες των εργαζομένων ανεξαρτήτως εθνικής συνείδησης για την υπεράσπιση και διεύρυνση του κοινωνικού και δημοκρατικού κεκτημένου. Το τελευταίο δεν απειλείται από τη δίζωνική, διακοινοτική ομοσπονδία, απειλείται όμως από τις πολιτικές λιτότητας και τα μνημόνια της εργοδοσίας και της τρόικας.

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ: ΝΑ «ΚΑΤΑΛΑΒΟΥΜΕ» ΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ ΜΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΙΔΗΣ

Σε κλίμα προεκλογικό, δύο μήνες πριν από τις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου 2012, ο πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας Αντώνης Σαμαράς διατύπωνε την επιτακτική ανάγκη να «ανακαταλάβουμε τις πόλεις μας». ¹ Η προτροπή αυτή διαδόθηκε δημοσίως δια στόματος και άλλων στελεχών του κόμματος, όπως του Νότη Μηταράκη, ² ενώ η εξήγηση δόθηκε ακόμα και στους *New York Times*: «παράνομοι μετανάστες έχουν καταλάβει την πόλη της Αθήνας». ³ Η φράση «να ανακαταλάβουμε τις πόλεις μας» χαρακτηρί-

Ο Δημήτρης Μπαλαμπανίδης είναι αρχιτέκτονας-πολεοδόμος, και υποψήφιος διδάκτωρ αστικής κοινωνικής γεωγραφίας στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.

στηκε από τον ημερήσιο τύπο ως «πολεμική» ⁴ και είναι, πράγματι, μία βίαιη προτροπή, μισαλλόδοξη και ξενοφοβική. Καλεί «εμάς» να πάρουμε ξανά πίσω την πόλη που κατέλαβαν οι «άλλοι». Δεν θα ήταν, λοιπόν, υπερβολικό αν συσχετίζαμε τη συγκεκριμένη προτροπή μίσους με τις ρατσιστικές πρακτικές αυτοδικίας που εκδηλώθηκαν το επόμενο διάστημα στο κέντρο της Αθήνας, όπως η βίαιη εκκένωση διαμερισμάτων όπου διέμεναν μετανάστες και η καταστροφή ορισμένων καταστημάτων τους από αυθόρμητες ομάδες πολιτοφυλακής. ⁵ Ούτε θα ήταν υπερβολικό αν τη συσχετίζαμε με τα υψηλά εκλογικά ποσοστά της Χρυσής Αυγής, του κόμματος που υποσχόταν με τον πιο βίαιο τρόπο να αποδώσει την

«Ελλάδα στους Έλληνες» για να «ξεβρωμίσει ο τόπος». ⁶

Με την ευκαιρία των δημοτικών εκλογών στη Γαλλία, οι οποίες προγραμματίστηκαν για την Κυριακή 23 και 30 Μαρτίου, και ενόψει των δημοτικών εκλογών στην Ελλάδα τον ερχόμενο Μάιο, το σύνθημα «να καταλάβουμε τις πόλεις μας» επανέρχεται στη σκέψη μας. Όμως, στην περίπτωση της Γαλλίας, οι υποψήφιοι για τη δημαρχία της πόλης του Παρισιού, όχι μόνο της αριστεράς αλλά και της ιδεολογικά ομόλογης της Νέας Δημοκρατίας δεξιάς, δίνουν στο σύνθημα ένα νόημα διαφορετικό από αυτό που εξηγήσαμε προηγουμένως. Παίρνοντας ένα απλό και φαινομενικά άσχετο παράδειγμα, δηλαδή το πολιτικό σχέδιο των γάλλων υποψηφίων

δημάρχων για τις πισίνες στο Παρίσι, θα εξηγήσουμε μία ολόκληρη διαφορετική νοηματοδότηση του συνθήματος «να καταλάβουμε τις πόλεις μας», μία νοηματοδότηση ειρηνική, δίκαιη και δημοκρατική.

Το κολύμπι στις δημοτικές πισίνες της πόλης του Παρισιού είναι μία ευρέως διαδεδομένη συνήθεια μεταξύ των κατοίκων. Είναι λογικό, λοιπόν, ένα μεγάλο μέρος της προεκλογικής εκστρατείας των υποψηφίων για τη δημαρχία να βασίζεται στο σχέδιό τους για τη λειτουργία των δημοτικών εγκαταστάσεων κολύμβησης. Οι δύο υποψήφιοι φαβορί, η σοσιαλίστρια Anne Hidalgo και η συντηρητική Nathalie Kosciusko-Morizet (NKM),⁷ παρουσίασαν από νωρίς το σχέδιό τους για τις δημοτικές πισίνες, μέσα από συγκεκριμένες προτάσεις και ευφάνταστα σχέδια. Αναρτήθηκαν μαζί με το συνολικό πολιτικό τους πρόγραμμα στις επίσημες ιστοσελίδες τους, δημοσιεύθηκαν στις εφημερίδες και στα free press του μετρώ, και μοιράστηκαν στις γειτονιές από εθελοντές ψηφοφόρους.

Η σοσιαλίστρια Anne Hidalgo, στο πρόγραμμά της «Nager à Paris», υπόσχεται καταρχάς εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης σε έξι υφιστάμενες δημοτικές πισίνες. Κατά τη διάρκεια των εργασιών, προκειμένου να υποκατασταθεί η λειτουργία τους, προβλέπει δύο προσωρινές λυόμενες κολυμβητικές εγκαταστάσεις, οι οποίες θα τοποθετηθούν στις συγκεκριμένες γειτονιές. Επιπλέον, υπόσχεται 4 καινούργιες, σκεπαστές και μόνιμες πισίνες αλλά και 3 πρωτότυπες ιδέες: μία πλωτή εγκατάσταση στο κανάλι Saint-Martin για ηλιοθεραπεία, παιχνίδια με το νερό, κολύμπι και αναψυχή (εικόνα 1), πλωτές εγκαταστάσεις κολύμβησης στο πάρκο André-Citroën (μία αποκλειστικά για παιδιά) και κολύμπι στη λίμνη Daumesnil στο δάσος Vincennes, κατόπιν φιλτραρίσματος του νερού. Τέλος, υπόσχεται επέκταση των ωραρίων λειτουργίας των κολυμβητικών εγκαταστάσεων πέρα από τις 8 το απόγευμα για περισ-

σότερες από μία ημέρες την εβδομάδα, ως προσαρμογή στους σύγχρονους ρυθμούς της καθημερινής ζωής των δημοτών. Συνολικά, το πρόγραμμα στοχεύει στην αύξηση της προσφοράς κατά 20% και υπολογίζεται πως θα κοστίζει 250 εκατομμύρια ευρώ μέχρι το 2020.⁸

Με τη σειρά της, η υποψήφια της δεξιάς NKM, υπόσχεται 170 εκατομμύρια ευρώ για εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης στις κολυμβητικές εγκαταστάσεις σε όλες τις γειτονιές και την πρόβλεψη κατασκευής πισίνας σε κάθε νέα οικιστική ανάπτυξη στο Παρίσι. Αναφερόμενη σε μία «επανάσταση των ωραρίων λειτουργίας», υπόσχεται και αυτή την προσαρμογή της λειτουργίας των κολυμβητικών εγκαταστάσεων στα σύγχρονα ωράρια των μαθητών και των εργαζομένων. Η δική της πρωτότυπη ιδέα αφορά τη μετατροπή εγκαταλελειμμένων υπόγειων σταθμών του μετρό σε χώρους αναψυχής, ακόμα και σε πισίνες (εικόνα 2). Υπογραμμίζεται πως η χρηματοδότηση του προγράμματος δεν θα βασιστεί στην καθιέρωση επιπλέον φόρων αλλά στον προϋπολογισμό επενδύσεων του Δήμου.⁹

Αυτό που έχει σημασία να αξιολογήσουμε από τα πολιτικά προγράμματα των δύο αντίπαλων υποψηφίων δεν είναι φυσικά η τελική μορφή που θα έχει η πισίνα που προτείνουν και παρουσιάζουν στα εντυπωσιακά σχέδια (αν θα είναι μία πρωτότυπη πλωτή εγκατάσταση ή μία φουτουριστική επανάχρηση ενός υπόγειου σταθμού μετρό). Το κοινωνικά κρίσιμο εδώ είναι πως και τα δύο προγράμματα εδράζονται σε υπαρκτές ανάγκες των δημοτών, οι οποίες μάλιστα έχουν επιμελώς υπολογισθεί.

Για το λόγο του αληθές, η διοίκηση του Δήμου γνωρίζει και δημοσιοποιεί στους δημότες-ψηφοφόρους ότι διαθέτει μόνο 38 δημοτικές πισίνες και άλλες 9 αποκλειστικά για σχολεία και οργανισμούς.¹⁰ Έτσι, αντιστοιχεί μόνο μία πισίνα σε 60.000 κατοίκους, αναλογία μικρότερη από τον εθνικό μέσο όρο κατά

περίπου 50%. Επιπλέον, μόνο 9 από αυτές είναι πισίνες μεγάλων διαστάσεων (μήκους 50 μέτρων), το 1/3 παρέμειναν κλειστές κατά τη διάρκεια του περασμένου καλοκαιριού για εργασίες συντήρησης και περίπου το 1/2 κατά τη διάρκεια των περασμένων χειμερινών διακοπών, ενώ τέλος μόνο 20 παραμένουν ανοικτές μετά τις 8 το απόγευμα και μόνο για μία ημέρα της εβδομάδας. Εν τω μεταξύ, η ζήτηση διαρκώς αυξάνεται. Οι δημότες που δηλώνουν ότι κάνουν κολύμβηση φτάνουν περίπου το 1.000.000, σε σύνολο 2.250.000.¹¹ Οι δημοτικές πισίνες καταμετρούν κατά μέσο όρο 3,9 εκατομμύρια εισόδους τον χρόνο, δηλαδή 32% περισσότερες σε σχέση με το 2000. Είναι, επίσης, γνωστό πως οι πισίνες χρησιμοποιούνται σε πολύ μεγάλο βαθμό και από τις γυναίκες, επιτρέποντας μια πιο μικτή χρήση σε σχέση με τα γήπεδα μπάσκετ και ποδοσφαίρου. Τέλος, για την περίοδο 2008-2014, είναι γνωστό πως εγκρίθηκαν 600 εκατομμύρια ευρώ από τον προϋπολογισμό του Δήμου Παρισίων, προκειμένου να επενδυθούν στις αθλητικές εγκαταστάσεις, και επενδύθηκαν τελικά μόνο το 60% των χρημάτων (382 εκατομμύρια).¹²

Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, τα προγράμματα των δύο αντίπαλων υποψηφίων στον Δήμο Παρισίων για τις δημοτικές πισίνες φαίνεται να «πατούν γερά στην πραγματικότητα» και στις ανάγκες των δημοτών-ψηφοφόρων. Δεν είναι αυθαίρετα, αόριστα πολιτικά οράματα, ούτε υποσχέσεις προς μικρές και δυνατές ομάδες συμφερόντων. Προκύπτουν και τεκμαίρονται με βάση μετρημένες ανάγκες του συνόλου των δημοτών, που υποδεικνύουν συγκεκριμένες πολιτικές προτεραιότητες. Σ' αυτήν τη βάση δεσμεύονται οι υποψήφιοι και σ' αυτήν θα κριθεί η δημοτική αρχή στο τέλος της θητείας της. Υπ' αυτήν την έννοια, τα προγράμματα που περιγράψαμε προηγουμένως δικαιώνουν το σύνθημα «να καταλάβουμε την πόλη μας», με έναν εντελώς

διαφορετικό τρόπο από αυτόν που προτείνει η ελληνική δεξιά και ακροδεξιά. Με το σύνθημα «να καταλάβουμε την πόλη μας», οι γάλλοι υποψήφιοι δήμαρχοι εννοούν «να την κατανοήσουμε». Στη Γαλλία, αυτό είναι και το σλόγκαν της Εθνικής Στατιστικής Αρχής: «mesurer pour comprendre», που σημαίνει «μετράμε για να κατανοήσουμε».¹³

Ενόψει δημοτικών εκλογών και στην Ελλάδα τον ερχόμενο Μάιο, το σύνθημα «να καταλάβουμε τις πόλεις μας» μπορεί να αποκτήσει ένα νέο, ειρηνικό, δίκαιο και δημοκρατικό περιεχόμενο. Κατά τη γνώμη μου, είναι κρίσιμο να αξιολογήσουμε τα προτεινόμενα πολιτικά προγράμματα των υποψηφίων και να κατευθύνουμε την ψήφο μας με κριτήριο την κατανόηση της πόλης και των αναγκών της. Με άλλα λόγια, να ψηφίσουμε εκείνους που «σπάνε το κεφάλι τους» για να κατανοήσουν την πόλη και τις ανάγκες όλων των κατοίκων της και όχι εκείνους που «σπάνε τα κεφάλια» των «άλλων» για να δώσουν την πόλη μόνο σ' «εμάς».

Υ.Γ. Το κείμενο γράφτηκε λίγες μέρες πριν από τον πρώτο γύρο των δημοτικών εκλογών στη Γαλλία. Σε αυτές, το εθνικιστικό ακροδεξιό μέτωπο της Μαρίν Λε Πεν (FN-Front National, RBM-Rassemblement Bleu Marine) παρουσίασε εκλογικές λίστες σε 585 πόλεις, σημείωσε κατά μέσο όρο ποσοστό επιτυχίας 15% (έναντι περίπου 10% το 2008) και εξελέγη πρώτο σε 19 πόλεις.¹⁴ Τα συνθήματα της γαλλικής ακροδεξιάς «Πρώτα οι Γάλλοι» και «Η Γαλλία στους Γάλλους» φαίνεται να κερδίζουν όλο και μεγαλύτερο έδαφος, σε μεγάλο βαθμό ως αποτέλεσμα της τρέχουσας παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, σύμφωνα με τις αναλύσεις στον Τύπο. Με άλλα λόγια, οι πόλεις «καταλαμβάνονται» όλο και περισσότερο από ιδέες εθνικιστικού (και όχι μόνο) αποκλεισμού, ρατσιστικές ιδέες περιχαράκωσης μεταξύ «ημών». Η ανάγκη να «καταλάβουμε» τις πόλεις μας με έναν τρόπο διαφορετικό, όπως αναλύσαμε παραπάνω, γίνεται ολοένα και πιο επιτακτική, στη Γαλλία, στην Ελλάδα και παντού. Στη Γαλλία έχουν γίνει ορισμένα σημαντικά βήματα, τα οποία μπορούν να μας φανούν χρήσιμα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1 «Εμείς θα πρέπει –και είμαι καθαρός– να ανακαταλάβουμε τις πόλεις μας. Έχουν, σήμερα, καταληφθεί πολλές πόλεις στην Ελλάδα, από παράνομους λαθρομετανάστες», βλ. «Εισήγηση του Προέδρου της ΝΔ κ. Αντώνη Σαμαρά

στο Διαγραμματειακό Συντονιστικό Όργανο του κόμματος. Δελτίο Τύπου», 29.3.2012, στον διαδικτυακό τόπο του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας, http://www.nd.gr/web/guest/press/-/journal_content/56_INSTANCE_c6UH/36615/933258.

- 2 «Νόμος και τάξη για όλους, σε όλες τις γειτονιές, σε όλες τις πόλεις, σε όλη την Ελλάδα. Ειδικά, όμως, στην Αθήνα, που πρώτη πλήττεται. Θα επανακαταλάβουμε την πόλη μας», βλ. «Βασικά σημεία ομιλίας του υποψηφίου Βουλευτή Α΄ Αθηνών της Νέας Δημοκρατίας κ. Νότη Μηταράκη στην εκδήλωση της Αθηναϊκής Δράσης Πολιτών, με θέμα: «Παράνομη Μετανάστευση: Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις», 25.4.2012, στον διαδικτυακό τόπο του κ. Νότη Μηταράκη, <http://www.mitarakis.gr/drasil/514/xreizozomaste-amesa-ena-neo-dogma-metanasteytikis-politikis>.
- 3 «Illegal Immigrants Have Taken Over Athens», βλ. «Greek Premier Sees Hope, but Only if Europe Helps», *The New York Times* (29.9.2012), σ. Α8, http://www.nytimes.com/2012/09/29/world/europe/greek-leader-samaras-sees-hope-if-europe-helps.html?pagewanted=all&_r=0.
- 4 «Σαμαράς: Θα επανακαταλάβουμε τις πόλεις μας», *ΕΘΝΟΣ* (29.3.2012), <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22767&subid=2&pubid=63637266>.
- 5 «Ο άγνωστος πόλεμος. Οι επιδρομές μίσους και οι ακραίοι», *ΤΑ ΝΕΑ* (13.8.2012).
- 6 Πρόκειται για δύο από τα πιο δημοφιλή πολιτικά συνθήματα του κόμματος της Χρυσής Αυγής κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου των βουλευτικών εκλογών Μαΐου-Ιουνίου 2012.
- 7 Η Anne Hidalgo είναι υποψήφια με το Σοσιαλιστικό Κόμμα (PS) και την υποστήριξη του Κομμουνιστικού Κόμματος (PC), του Ριζοσπαστικού Κόμματος της Αριστεράς (PRG) και της Γενιάς της Οικολογίας (Génération Ecologie). Η Nathalie Kosciusko-Morizet, παλαιότερα δεξιά χέρι του Nicolas Sarkozy, είναι υποψήφια με την Ένωση για ένα Λαϊκό Κίνημα (UMP) και την υποστήριξη της Ένωσης Δημοκρατών και Ανεξάρτητων (UDI) και του Δημοκρατικού Κινήματος (MODEM). Από τον χώρο της αριστεράς, υποψήφιοι είναι επίσης ο οικολόγος Christophe Najdovski (EELV-Europe Écologie Les Verts) και η Danielle Simonnet (PG-Parti de Gauche), από τον χώρο της δεξιάς, ο Charles Beigbeder (Paris Libéré) και από τον χώρο της ακροδεξιάς, ο Wallerand de Saint-Just (FN-Front National, RBM-Rassemblement Bleu Marine).
- 8 Για το πολιτικό πρόγραμμα της Anne Hidalgo, βλ. «Hidalgo veut faire nager Paris», *Direct Matin*, édition nationale, 20.2.2014, No 1443, σ. 7, <http://www.directmatin.fr/editions-pdf> και Anne Hidalgo, «Paris qui ose. Mon projet pour Paris 2014-2020», <http://www.anne-hidalgo.net/mon-programme>.
- 9 Για το πολιτικό πρόγραμμα της Nathalie Kosciusko-Morizet, βλ. «Municipales 2014: Je veux étendre les horaires d'ouverture des équipements sportifs à Paris, affirme NKM», *20 minutes*, édition Paris, 5.9.2013, No 2511, σ. 2, <http://www.20minutes.fr/pdf> και «Municipales 2014 - Paris: NKM veut réhabiliter les stations de métro fantômes», *Le Point*, 3.2.2014, No 2159, http://www.lepoint.fr/municipales-2014/municipales-2014-nkm-veut-rehabiliter-les-stations-de-metro-fantomes-03-02-2014-1787427_1966.php και Nathalie Kosciusko-Morizet, «NKM Paris. 7 progrès majeurs dans la vie des parisiens. Lancer la révolution des horaires», <http://www.nkmparis.fr/projet/>.
- 10 Για πληροφορίες σχετικά με τις δημοτικές πισίνες στο Παρίσι, βλ. στο διαδικτυακό τόπο του Δήμου Παρισίων, <http://www.paris.fr/piscines>.
- 11 Το παρόν άρθρο αναφέρεται αποκλειστικά στον Δήμο Παρισίων, που περιλαμβάνει μόνο το κεντρικό Παρίσι, δηλαδή τα 20 κεντρικά διαμερίσματα, και όχι τα προάστια και τον περιφερειακό χώρο.
- 12 Για τα στοιχεία που αφορούν τις δημοτικές πισίνες του Δήμου Παρισίων, βλ. τις πηγές που προτείνονται στις υποσημειώσεις 7 και 8, καθώς επίσης Christophe Najdovski, «Vivre mieux à Paris. Les piscines parisiennes se mettent au vert», <http://najdovski2014.fr/2014/01/les-piscines-parisiennes-se-mettent-au-vert/>.
- 13 INSEE - Institut National de la Statistique et des Études Économiques, <http://www.insee.fr/fr/insee-statistique-publique/default.asp?page=connaître/rae/stat.htm>.
- 14 Για τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου των δημοτικών εκλογών στη Γαλλία και, κυρίως, για την εκλογική επιτυχία του Εθνικού Μετώπου, βλ. «Municipales: radiographie des performances du FN», *Le Monde* (24.3.2014), http://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2014/03/25/municipales-les-performances-du-fn-passees-au-crible_4389411_4355770.html και «Municipales: pourquoi le FN fait vraiment mieux qu'en 2008», *Le Monde* (24.3.2014), http://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2014/03/24/pourquoi-le-fn-fait-vraiment-mieux-qu-en-2008_4388677_4355770.html.